

כשבאו משה ואהרן כתיב (שם ה', ג.) אלהי העברים נקרא עלינו בא', והיינו שבאם היו חזקנים חולכים עמם והיו מאמינים, אז היה הענין בא' על ידי מדת מלכות כנסת ישראל שהיה בשלימות על ידי האמונה ולכן בציווי כתיב מקרה בה', אך אחר כך שנשמטו חזקנים אחד אחד או הוצרך להיות על ידי אל"ף שהוא פלא עליון נפלאות מעתיקא אף שלא היו ראויים לגאולה, וכן קריעת ים סוף שהיה קטרוג עליהם וכמו שאמרו (שמות ובה כ"א, ד') ובזה"ק (ח"ב ק"ע:) הוצרכו שיהיה על ידי התגלות עתיקא, וכמ"ש בזה"ק (שם ו"ב:) דקריעת ים סוף בעתיקא תליא וכמו שאמרו (שמות ט"ו, י"א) עשה פלא, וכן מזה שאמרו יעקב אשר יקרא אחכם באחרית הימים וביקש לגלות להם הקץ, והיינו דאין בן דוד בא עד שימיתו מן הגאולה כמו שאמרו (סנהדרין צ"ז:) במטותא מייניכי לא תתקוהו דתנינך שלשה באים בהיסתא דעת וכו', והיינו קץ בעתה דקץ אחישנה איך לו זמן רק היום אם בקולו תשמעו (כמו שאמרו שם צ"ח,) רק ביקש לגלות להם קץ בעתה שיהיה אף אם לא יהי ישראל כדאין וזה שאמרו (מנחם ויהי ח') ביקש לגלות להם את הקץ למה הדבר דומה לעבד וכו' ולומר להם היכן דייחיקי שלהן והאנוי שלהן וכו' היינו קץ בעתה שהוא האנוי שלהם שאף אם יהי חס ושלום דור שכולו חייב מכל מקום בעתה יעשה ה' למענו, וכמו שהיה ביציאת מצרים ולכן כתיב אשר יקרא דרך מקרה בהיסתא דעת אשר לא יעלה על לב. וכתיב באל"ף שהוא מפלא עליון נפלאות מעתיקא.

וכן בעמלק כתיב (דברים כ"ה, י"ח) אשר קרך בדרך שהיה בדרך משמעו כל האומות יציאת

לב אחר שהוא ושמעו כל האומות יציאת מצרים וקריעת ים סוף וכתוב (שמות ט"ו, י"ז) שמעו עמים ירגוון וגו' ומי יבוא עליהם, והוא פסע ארבע מאות פרסי (מנחם חצא ט').

ע"ה היקרך דברי אם לא (כמדבר י"א, כ"א), וכן מצינו באלעזר שאמר הקרה נא לפני היום (בראשית כ"ז, י"ב), וכן יעקב אבינו ע"ה אמר כי הקרה ה' אליהך לפני (שם כ"ז, כ') אך הענין מקרה היינו מה שהאדם אינו מצפה שיבוא ובה בהיסתא דעת, והוא דכל מאורעות העולם היי וכו' ומזוני לא בזכותא תליא אלא במזלא (מועד קטן כ"ה.) ומכל מקום מצינו (תענית כ"א) שמע מינה לדורי קיימא שעתא, וכן (שם כ"ה.) אפשר דמתקלדת בשעתא דמזוני וברשיעים מצינו (ברכות ד:) רשע שהשעה משתקת לו. והיינו דמדה אחרונה נקרא עת, וכמ"ש בזה"ק (ח"א קס"ז.) עת דא כנסת ישראל דאיקרי עת. והיינו כתר עליון איהו כתר מלכות שה' יתברך האציל מזה המדות לבריתא העולם ומדה זו נקרא שעתא וזה מקרה בה', שהוא ה' אחרונה כנסת ישראל, וזה שנאמר כי עת ופגע יקרה את כולם, שבאמת הכל מה' יתברך וכן באלעזר שאמר הקרה נא לפני אף שיבוא בהשגחה מה' יתברך מכל מקום הנערה מצדה לא חרע דבר וחלף לפי תומה ושייך לשון מקרה, וכן ברות דכתיב (רות ב', ג.) ויקר מקרה חלקת השדה אשר לכוזע וגו' אף שהיה בהשגחה להוציא על ידי זה שלשלת דוד המלך ע"ה ומשיח מכל מקום מצדה היה דרך מקרה אבל היה בהשגחה מה' יתברך, וענין מקרה שבא על ידי עת שהוא מדה אחרונה, ובה יש עשרים ושמונה עתים לטובה ולרעות, וכן בענין הפשר שבאמת לא היה כן רצון ה' יתברך רק שישתפקו כמין, רק על ידי שאלתם אמר ה' יתברך לחת להם בשר ולזה קרא הדבר גם מצד ה' יתברך בשם מקרה ואמר היקרך דברי:

והנה מצינו בציווי ה' יתברך למשה כתיב (שמות ג', ט"ז-י"ח) לך ואספת את זקני ישראל וגו' ובאת אתה וזקני ישראל וגו' ה' אלהי העברים נקרה עלינו בה', ואחר כך

[ג] מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש. ופירש רש"י (שמות י"ב, ט"ז) מקרא קודש שם דבר קרא אותו קודש וכן פירש רש"י כאן עשה מועדות וכו' והוא שעל ידי שביח דין מקדשין החודש נקבעו ממילא המועדות. וכן בזה"ק פרשה זו (צ"ד.) זמנין מקדש, הוא גם כן מלשון קריאה והזמנה. ובהגמגום אונקלוס מתרגם די תעורון יתרון מערעי קריש וכתב הרמב"ן שהוא מלשון אשר יקרא אחכם באחרית הימים (בראשית מ"ט, א') דשם גם כן לשון מקרה כמו שנאמר (דברים כ"ב, ו') כי יקרא קץ ציפור לפניך ודרשו (חולין קל"ט:) במאורע לפניך פרט למוזמן. והוא לשון מאורע שבכל יום שיארעו אותו תעשו אותו קודש, וזה יתכן על יום טוב שנקבע לפי קידוש החודש ואין קבוע לזמנו אבל שבת דקביעא וקיימא ואינו משתנה לעולם למה נכלל במקראי קודש.

אך מקרה הוא תמיד בה' וכאן כתיב בא', ובקולת מצינו דכתיב (ב', י"ז) מקרה אחד יקרה את כולם וגו', כי מקרה בני אדם ומקרה בהמה ומקרה אחד להם וגו' (נ', י"ט) וכן מקרה אחד לצדיק ולרשע וגו' כי עת ופגע יקרה את כולם וגו' (ט', כ"א) וצריך להבין איך חלה חס ושלוש הכל במקרה והלוא כל דבר בא בהשגחה מה' יתברך ואף בבהמה וכעלי חיים אינו במקרה חס ושלוש וכמו שאמרו (ירושלמי שביעית פק"ט הלכה א') ובראשית ובה ע"ט, ו') ברבי שמעון בן יוחאי כד שמע בת קול מן שמיא דימוס פסגא ואשתחזת וכו' ומכל שכן באדם, אך באמת גם בתורה מצינו שאמר הקב"ה למשה רבינו

משאלות). אך בדברות שניות אחר הקלקול שבא המצוה שישראל יכניסו קדושה לשבת, ועל ידי זה יזכו לקדושת השבת של ה' יתברך ובמה אתה מקדשו במאכל ומשחה וכסות נקיה (במדבר רבה י', א' וכן כתב בעל השורים מקרא קודש בגימטריא משה וכו' במאכל וכו') והוא גם כן מקרה למעלה מהשכל שעל ידי זה יכניסו קדושה לשבת, וכמו שאמרו (דברים וכו' ג', א') אתה מזהנה נפשך ומקבל שכר גם כן שעל ידי הנאת הגוף מכניסין קדושה לשבת ולזה הוא גם כן זכר ליציאת מצרים שהיה במקרה למעלה מהשכל, ומשום הכי הוזכר בדברות השניות זכר ליציאת מצרים והמקרא קודש על ידי הסעודות וכאמור:

שמקטרג שאין ישראל טובים כל כך, ושעל זה אמרו בגמרא (שם) הקדים שקליהם לשקליהם ועל ידי הקטרוג גרם חס ושלוש פורעניות על ישראל. ולכן אמר כן בנו של קרך בא עליכם וכאמור.

וכן ענין קדושת המועדים, שבאמת היו הימים מתוקנים לגאולה מששת ימי בראשית פסח דכתיב (שמות י"ג מ"ב) ליל שימורים לה' וכבר מימי אברהם הוכן הלילה וכמו שאמרו במדרש (בראשית רבה מ"ג, ג'). וכן הוכן יום שביעי דפסח לקריעת ים סוף וכמו שאמרו (סוטה י"ב:) שאמרו המלאכים מי שעתידי לומר שירה על הים ביום זה וכו', וכן בסיון מי שעתידי לקבל תורה מהר סיני ביום זה וכו', וכן כתיב במעשה בראשית יום הששי המרמז על י' בסיון (עבודה זרה ג'). אך עם כל זה תלוי קדושת המועדות בישראל, שהם מכניסין הקדושה כימים ההם על ידי קביעת הראשי חודשים וזאת היא למעלה מתפיסה שיוכלו להכניס קדושה בהזמן ואתם אפילו שוגגין אפילו מוידין אפילו מוטעין (ראש השנה כ"ה). ושוגגין ומוטעין בודאי נקרא מקרה אשר תקראו אותם דרך מקרה והודמין. מכל מקום מכניסין קדושה להזמנים האלו, ומוידין גם כן מן הסתם יש להם טעם וכמו שאמרו (שם כ') מאיימין על העדים על החודש שנראה וכו' וכפי שידומן להם היום שיקראו יכניסו בו קדושה ולכן נקראו מקראי קודש, וכל המועדות זכר ליציאת מצרים שהיה גם כן בלא הכנה ולא היה שום השגה איך יהיו נגאלין וכמו שאמרו (שיר השירים וכו' כ"ב) האיך אנו נגאלין וכו' והשיבם משה מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות, שהוא מפלא עליין ולכן נאמר מקרא בא', וכן בשבת דבאמת הקדושה קביעא וקיימא ממעשה בראשית. ובדברות הראשונות בא המצוה זכר למעשה בראשית, נוחו ביה כי היכי דנחי ביה אגא (תנחומא בראשית ב' לשקול סד רב כזה לצדקה, שזה קליפת עמלק

וכן כח קליפה זו להטעות האדם במקום שלא יעלה על לבו. ואמר לשון קרך, כדרך היקרך דברי וגו' דכל הגלויות היו בהשגחה פרטית שלוח מה' יתברך שאף גלות מצרים גלהו ה' יתברך מקודם לאברהם אבינו ע"ה, ואמר לו אחרי כן יצאו ברכוש גדול שהיה מה' יתברך לכוונה זו. וכן בגלות אשור אף שעשרת השבטים נטמעו ביניהם מכל מקום כתיב (ישעיה' ה') אשור שבט אפי שהם שלוחים מה' יתברך. מה שאין כן קליפת עמלק שהוא קליפת כלב שהוא פנימיות משור וחמור כמ"ש בזוה"ק (ח"ב ס"ה) דשור וחמור קליפת עשו וישמעאל והפנימיות משור שהוא ר' וחמור שהוא מ"ו היא בגימטריא כלב, שהוא כלב נובח מקטרג על ישראל. וה' יתברך אוהב משפט וכשיש מקטרג אז ה' יתברך עושה משפט ודין אף שלא היה רצון להענישם. וזהו לשון אשר קרך. וכן גורש על המן (אסתר רבה ח', ה') אשר קררו כן בנו של קררו בא עליכם שהיה גם כן דבר שלא עלה על לב שכל המצירים סנחריב ונבוכדנצר הגלו אותם אבל מי שמע כזאת להוציא אומה שלימה להרג על לא דבר, ואף אחשוורוש שעלה על לבו כמו שאמרו בגמרא (מגילה י"ד) במשל בעל התל ובעל חריץ מכל מקום לא יכול להעלות זאת על שפתיו עד שבא המן וזה גם כן מקרה אשר לא יעלה על לב, והוא הראשית גוים עמלק שורש הקליפות שהוא למעלה מהשגת השכל. והיה מקטרג גם למעלה על ישראל כמו שאמרו (שם י"ג) ישנו מן המצוות, אית בהו רבנן, עם אחד הן, דכתיב (אסתר ג', ח') ואת דתי המלך אינם עושים ואיתא במדרש (אסתר רבה ג', י') כל מקום שנאמר במגילה וכו' למלך סתם משמע קודש וחול והיינו דתי המלך מלך מלכי המלכים גם כן, ומה שאמר אשכול על גנוי המלך, אמרו שהיה כוונתו שהוא גם כן יכול לשקול סד רב כזה לצדקה, שזה קליפת עמלק